

BP HENRYK CIERESZKO

 <https://orcid.org/0000-0003-2025-9813>

DIALOG Z ISLAMEM

Dni Islamu w Kościele katolickim w Polsce

Chrześcijaństwo w historii swego istnienia wypracowało swój stosunek do innych religii. Współcześnie w Kościele katolickim został on określony w nauce Soboru Watykańskiego II. Lokalne Kościoły w poszczególnych krajach wprowadzają recepcję tego nauczania oraz, stosownie do istniejących tam uwarunkowań, podejmują działania na rzecz dialogu z innymi religiami. Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie działań Kościoła katolickiego w Polsce na rzecz dialogu z islamem, z wyróżnieniem jego szczególnej formy, jaką stanowią obchody Dnia Islamu.

Kolejno przedstawione zostaną: w krótkim zarysie, jako wprowadzenie, odniesienie chrześcijaństwa i Kościoła katolickiego do innych religii; struktury Kościoła katolickiego w Polsce odpowiedzialne za dialog z innymi religiami i z islamem; działania Kościoła na rzecz dialogu z islamem wraz z ideą Dni Islamu; ogólna prezentacja Dni Islamu w Kościele katolickim w Polsce.

Opracowanie oparte jest na materiale zawartym w dokumentacji gromadzonej przez kolejnych przewodniczących, istniejącego przy Konferencji Episkopatu Polski, Komitetu ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi, przynależącego do Rady ds. Dialogu Religijnego. Dokumentacja powyższa od niedawna znajduje się w posiadaniu autora

BP HENRYK CIERESZKO (UKSW) – dr hab., biskup pomocniczy archidiecezji białostockiej, w Konferencji Episkopatu Polski jest przewodniczącym Zespołu ds. Sanktuariów, przewodniczącym Komitetu ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi Rady ds. Dialogu Religijnego, delegatem ds. Dialogu Katolików i Muzułmanów, członkiem Komisji Maryjnej, członkiem Zespołu ds. Kontaktów z Konferencją Episkopatu Litwy, delegatem ds. Ruchu „Wiara i światło” oraz Fundacji „L’Arche”; hciereszko@episkopat.pl.

artykułu. Ponieważ nie stanowi uporządkowanego zbioru, niemożliwe jest cytowanie w przypisach poszczególnych dokumentów czy pozycji tego zbioru. W przypisach umieszczone będą jedynie pozycje dostępne w druku oraz wskazane zostały strony internetowe Katolickiej Agencji Informacyjnej i Rady Wspólnej Katolików i Muzułmanów, na których umieszczone są krótkie prezentacje kolejnych Dni Islamu w Kościele katolickim oraz zawarte są informacje o powstaniu Rady Wspólnej Katolików i Muzułmanów, jej założenia programowe.

1. Chrześcijaństwo i Kościół katolicki wobec innych religii

Chrześcijaństwo stykając się z innymi religiami, od swego zaistnienia mierzyło się z wyzwaniem określenia własnego stosunku do nich. Zadanie to w ciągu wieków podejmowane było z różną intensywnością i na różnym poziomie doktrynalnym, w zależności też od uwarunkowań historycznych, przynoszących konfrontację chrześcijaństwa z tymi religiami.

W głębi nauczania Chrystusa, w Jego postawie, także w przekazie Ewangelii i pism Nowego Testamentu, ujawnione jest zwrócenie się do każdego człowieka z zaproszeniem do poznania prawdziwego Boga, Ojca ludzkości, oraz do przyjęcia zbawienia, które w Chrystusie się dokonało. W Chrystusie, który mówił o sobie, że jest „drogą, prawdą i życiem” (J 14, 16), każdy człowiek i wszystkie narody dostępują zbawienia. Tak rozpoznana prawda o Chrystusie, o zbawieniu w Nim, głoszona przez Jego wyznawców, w swej istocie i głębi otwiera na każdego człowieka, każdy naród, każdą religię. Niesie zaproszenie do rozpoznania w Chrystusie i w wywodzącej się od Niego religii drogi poznania i spotkania Boga, Ojca wszystkich ludzi, oraz odnalezienia ostatecznego dobra i szczęścia w Jego zbawczym działaniu. Ta prawda daje niewątpliwie podstawy do przyjęcia przyjaznej postawy wobec każdego, kto szuka prawdziwego swego dobra i wybawienia od zła, czyniąc to z pełną szczerością i moralnym wysiłkiem, na drogach, które odnajduje, by ten cel osiągnąć, czyli w swojej religii. Nawet jeśli wprost nie było to określane czy definiowane w początkach chrześcijaństwa w jego nauczaniu, postawa otwartości oraz dostrzegania znamion dobra i prawdy w innych religiach, jako przygotowania do przyjęcia prawdziwej wiary, ma swe pełne zakorzenienie w samej istocie chrześcijańskiej wiary, zrodzonej z Objawienia Jezusa Chrystusa. Niemniej, w zależności od okoliczności i uwarunkowań religijnych, historycznych, politycznych czy społecznych, nie zawsze ze strony chrześcijańskiej w taki sposób odnoszono się do innych religii.

W początkach chrześcijaństwa, gdy chrześcijanie byli prześladowani i trzeba było bronić nauki oraz zasad życia chrześcijańskiego, trudno było o przychylne odniesienie do religii, wierzeń, systemów politycznych i społecznych. Pomimo to w myśli wczesnochrześcijańskiej i patrystycznej pojawiały się stwierdzenia uznające szlachetność i świętość postaci spoza kręgu judeochrześcijańskiego (biblijni Abel, Henoah, Noe, Lot, Melchizedek, Hiob), czy podobnie doceniające wielkich filozofów (Sokratesa) w ich poszukiwaniu prawdy. Mówiono o załączkach prawdy obecnych w innych tradycjach religijnych. Z czasem, gdy rozwinęło się przekonanie o absolutnym charakterze chrześcijaństwa, że w nim są w pełni środki zbawienia, że jest odpowiedzialne za depozyt zbawienia z pełnią prawdy i łaski, ujawniało się bardziej nastawienie misyjne wobec wyznawców innych religii, kosztem poznawania tych religii i w efekcie następowało rozchodzenia się dróg chrześcijaństwa i innych tradycji religijnych. W przypadku islamu dochodziło, na podłożu politycznym, nawet do konfliktów zbrojnych. W czasach nowożytnych wprowadzenie – także wskutek docierania chrześcijan na inne kontynenty oraz misji chrześcijańskich – następowało mimowolnie spotkanie z innymi tradycjami wielkich religii świata i ich poznawanie. Nie pojawiały się jednakże w myśli chrześcijańskiej tendencje do odnajdywania wartości czy prawdy w tych religiach, a tym samym nie pojawiły się działania w kierunku spotkania i dialogu z nimi. Nadto wraz z racjonalizmem podjęto krytykę religii chrześcijańskiej, wskutek czego należało bronić jej prawdziwości, a poznawanie i tym bardziej zwracanie się ku innym religiom schodziło na dalszy plan. Zmiany nastąpiły dopiero w XX wieku, wraz z koniecznością wejścia chrześcijaństwa i Kościoła katolickiego w pełniejsze relacje ze światem, w wymiarze kulturowym, społecznym i politycznym, a także wskutek konfrontacji z laicystycznymi i ateistycznymi prądami. Otwarcie się na świat i dialog z nim, podjęte na Soborze Watykańskim II, przeniesione zostało również na sferę relacji do innych religii. Zapoczątkowana została droga dialogu z innymi religiami¹.

To współczesne stanowisko Kościoła, zdefiniowane nauką Soboru Watykańskiego II, przygotowywane było i dojrzewało w działaniach papieży Jana XXIII i Pawła VI. Pierwszy, w klimacie miłości i dobroci dla wszystkich ludzi, przyjął postawę dialogu z każdym człowiekiem dobrej

¹ S. Nagy, *Wprowadzenie do Deklaracji o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, wyd. 3, Poznań 2002, s. 327–330; M. Rusecki, *Traktat o religii*, Warszawa 2007, s. 53–54; S. Grzechowiak, *Tematy z teologii*, Gniezno 1997, s. 31.

woli. Paweł VI podjął szereg inicjatyw, których wyrazem była encyklika *Ecclesiam suam* z określeniem zasad dialogu światopoglądowego czy przełomowa podróż w 1964 r. do Bombaju w Indiach, a także szereg wypowiedzi rehabilitujących religie niechrześcijańskie. W strukturach zaś watykańskich utworzony został w 1964 r. Sekretariat dla Niechrześcijan².

W Deklaracji o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich *Nostra aetate* Soboru Watykańskiego II z 1965 r. już od pierwszych zdań ujawnia się otwarte odniesienie do innych tradycji religijnych. Sobór naucza:

„W naszej epoce, w której ludzkość coraz bardziej się jednoczy i wzrasta wzajemna zależność między różnymi narodami, Kościół tym pilniej rozważa, w jakim pozostaje stosunku do religii niechrześcijańskich. W swym zadaniu popierania jedności i miłości wśród ludzi, a nawet narodów, główną uwagę poświęca temu, co jest ludziom wspólne i co prowadzi ich do dzielenia wspólnego losu” (DRN, n. 1).

Zatem już od pierwszych sformułowań wyrażona została wola określenia stosunku Kościoła do innych religii w celu budowania jedności ludzkości, związanej wspólnym losem, a tym bardziej, jak dalej jest nauczane, złączonej jednym początkiem i posiadającej ten sam cel ostateczny, Boga, w którym jest też ostateczne zjednoczenie. Kościół postrzega w religiach wysiłek poszukiwania odpowiedzi na pytania dotyczące ludzkiej egzystencji, sensu i celu życia, przeznaczenia człowieka i jego ostatecznego spełnienia w relacji do przeczuwanej i rozpoznawanej tajemnicy ogarniającej byt ludzki, z którą związany jest jego początek i kres. Uznając istnienie religii, zauważa, co w nich jest prawdziwe i święte, szanuje ich zasady życia i działania oraz prawa i nauczanie, odkrywając niejednokrotnie w tym wszystkim odbicie Prawdy, którą sam wyznaje, i „która oświeca wszystkich ludzi”. Niemniej nie zaprzestaje, więcej, czuje się zobowiązany głosić nieustannie Chrystusa, będącego „drogą, prawdą i życiem” (J 14, 16), gdyż w Nim jest pełnia życia religijnego, zapewnienie jedności z Bogiem (DRN, n. 2).

Po tym wyrażeniu swego spojrzenia na religie, Kościół kieruje do swych członków, chrześcijan, wskazanie, jak należy odnosić się do wyznawców innych religii. W Deklaracji czytamy:

„Przeto wzywa synów swoich, aby z roztropnością i miłością przez rozmowy i współpracę z wyznawcami innych religii, dając świadectwo

² Nagy, *Wprowadzenie do Deklaracji o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich*, s. 329.

wiary i życia chrześcijańskiego, uznawali, chronili i wspierali owe dobra duchowe i moralne, a także wartości społeczno-kulturalne, które u tamtych się znajdują” (DRN, n. 2).

Idąc za wskazaniem Soboru, Kościół katolicki podejmuje współcześnie dialog z innymi religiami. W 1988 r. Sekretariat dla Niechrześcijan przemianowany został na wyższej rangi instytucję watykańską, działającą od tego czasu jako Papieska Rada ds. Dialogu Międzyreligijnego. Otwarcie na dialog oraz wola współpracy ujawnia się także w nauczaniu papieży, w ich konkretnych gestach zbliżenia z innymi religiami, jak podjęte przez św. Jana Pawła II spotkania międzyreligijne w Asyżu (1986 r., 2002 r.), audiencje wyznawców innych religii u papieży czy wizyty papieskie w krajach muzułmańskich. Niemniej, w nauczaniu Kościoła i papieży, w wypowiedziach Kongregacji Nauki Wiary, jak szczególnie ważnej Deklaracji *Dominus Iesus* z 2000 r., niezmiennie jest głoszona prawda o „jedności i powszechności zbawczej Jezusa Chrystusa i Kościoła”. Kościół zatem, świadomy swej misji zbawczej wobec narodów, nie przestaje, zgodnie z nauką Soboru Watykańskiego II, przy całej swej otwartości dla innych religii, głosić prawdę o zbawieniu w Jezusie Chrystusie, jedynym Odkupicielu człowieka. Tak wyrażona prawda i stanowisko Kościoła w żaden sposób nie pomniejsza znaczenia dialogu międzyreligijnego, a wprost przeciwnie, pozwala katolikom pełniej rozumieć i przyjmować swą tożsamość religijną, budowaną na doktrynie katolickiej i ujawnianą w życiu chrześcijańskim, a tym samym tworzy podstawę do autentycznego i zdrowego dialogu z wyznawcami innych religii.

2. Dialog z innymi religiami w strukturach Kościoła katolickiego w Polsce

Podstawą do odniesienia Kościoła katolickiego w Polsce do innych religii, w tym zasad dialogu z nimi, jest powszechne nauczanie Kościoła, nakreślone w nauce Soboru Watykańskiego II, rozwijane współcześnie w kolejnych dokumentach oraz wypowiedziach papieży i watykańskich kongregacji, w tym Papieskiej Rady ds. Dialogu Międzyreligijnego. Od strony organizacyjnej w ramach Konferencji Episkopatu Polski (KEP) wykształtowana została też stosowna struktura, w celu prowadzenia dialogu z religiami niechrześcijańskimi, do jakiegoś stopnia odwzorowująca model watykański. Współcześnie istnieje w ramach Konferencji Episkopatu Rada ds. Dialogu Religijnego z trzema stałymi zespołami: Komitetem ds. Dialogu z Judaizmem, Komitetem ds. Dialogu z Religia-

mi Niechrześcijańskimi, Komitetem ds. Dialogu z Niewierzącymi. Cele, które realizuje dzisiejsza Rada, w jakimś wymiarze jawiły się wcześniej w zakresie działań, istniejącej przy KEP od 1966 r., Komisji Ekumenicznej, z powołaną w 1986 r. Podkomisją ds. Dialogu z Judaizmem oraz od 1976 r. Komisji dla Niewierzących.

Rada ds. Dialogu Religijnego KEP pojawiła się na bazie zmian struktur Episkopatu przeprowadzonych w 1995 r. wraz z przyjęciem nowego Statutu KEP. Formalnie powołano ją do istnienia w 1996 r. na 282 Zebraniu Plenarnym KEP. Radę w składzie osobowym tworzą: przewodniczący, dwaj członkowie, którymi są biskupi, oraz konsultorzy – duchowni i świeccy. Do całości zaś jej struktury przynależą wspomniane trzy Komitety. Do zadań Rady należy koordynowanie prac tych Komitetów, przy czym każdy z nich jest autonomiczny w realizacji swych zadań. Przewodniczący jest reprezentantem Rady na zewnątrz oraz odpowiada za kontakty z Papieską Radą ds. Dialogu Międzyreligijnego. Komitety mają podobną wewnętrzną strukturę osobową. Stanowią ją: przewodniczący, jest nim biskup, oraz członkowie, duchowni i świeccy. Przewodniczący Rady i przewodniczący Komitetów są, po przedstawieniu ich kandydatury i głosowaniu, mianowani przez Zgromadzenie Plenarne KEP. Członkowie Rady i Komitetów są, po zgłoszeniu przez przewodniczącego, zatwierdzani przez Zgromadzenie Plenarne KEP.

Pierwszym przewodniczącym Rady, powołanej w 1996 r., był bp Stanisław Gądecki, a pierwszym przewodniczącym Komitetu ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi był bp Zygmunt Pawłowicz (1997–2001). W kolejnych latach przewodniczącymi Komitetu byli: bp Tadeusz Pikus (2001–2006), bp Romuald Kamiński (2006–2016), bp Henryk Ciereszko od 2016 roku. W związku z zaktywizowaniem się kontaktów z wyznawcami islamu, zwłaszcza przez powołanie Rady Wspólnej Katolików i Muzułmanów, najpierw prymas Polski, kard. Józef Glemp, wyznaczył delegata do kontaktów z muzułmanami, był nim od 1997 r. do 2000 r. bp Władysław Miziołek, a po nim mianowany był, już przez Konferencję Episkopatu, bp Tadeusz Pikus, jako Delegat ds. Dialogu Katolików i Muzułmanów. Tę funkcję otrzymują aktualnie przewodniczący Komitetu ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi.

Poszczególne Komitety, jak było wspomniane, działają autonomicznie i podejmują dialog z przyporządkowanymi im religiami czy związkami religijnymi, jak i z pozostającymi poza religiami. Przyświecają im wspólne zasady odniesienia do religii i dialogu z jej wyznawcami, wypracowane

przez Kościół, które powyżej zostały nakreślone. Na specyfikę zaś ich działalności wpływa odrębność i charakter konkretnych religii oraz powiązane z tym uwarunkowania, jak otwartość danych grup religijnych na dialog, występowanie ich i liczebność wyznawców czy światowe lub lokalne wydarzenia, jawiące się w danym czasie w świecie w przestrzeni społecznej, politycznej, kulturowej i religijnej. Niewątpliwie wyjątkową specyfikę ma dialog z judaizmem, jako religią o wspólnych z chrześcijaństwem biblijnych korzeniach, z którą zachodzą odrębnego charakteru wzajemne odniesienia i związki, niż z innymi religiami. Stąd wydzielenie judaizmu spośród innych religii i powołanie odrębnego komitetu. Jest to także podtrzymywanie linii nauczania Kościoła, w którym specjalne miejsce zajmuje judaizm oraz odrębnie określone są dla tej religii uwarunkowania dialogu, jak wyraźnie ujawnia się to w soborowej deklaracji *Nostra aetate*.

Komitet ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi, w zakresie swych działań, obejmuje wszystkie religie i związki wyznaniowe istniejące w Polsce, aczkolwiek w praktyce sprowadzają się one głównie do dialogu z islamem. Wyznawcy islamu, polscy Tatarzy, od stuleci tworzą społeczność obecną w życiu społecznym, kulturowym, a nawet politycznym w Polsce. Współcześnie wskutek migracji ludności wielu wyznawców islamu dociera do kraju, pozostając tu czasowo, a spory procent na stałe się zatrzymuje. Zauważa się także przyjmowanie islamu przez rdzennych Polaków. Inne religie natomiast występują w znikomych procentach, a ich wyznawcy nie tworzą prężnych, zauważalnych w płaszczyźnie życia społecznego i religijnego, wspólnot. Stąd w działalności Komitetu zasadniczo podtrzymuje się relacje ze społecznością muzułmańską.

3. Dialog z islamem i zrodzenie się idei Dni Islamu w Kościele katolickim

Odpowiedzialnym gremium za prowadzenie dialogu z islamem w Kościele katolickim w Polsce jest, jak było już wskazane, Komitet ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi KEP. Idąc za nauką Kościoła o stosunku do innych religii, jak wyżej było zaprezentowane, kierując się też wskazaniem Papieskiej Rady ds. Dialogu Międzyreligijnego, Komitet podejmuje w obrębie Kościoła katolickiego w Polsce działania na rzecz dialogu i współpracy z wyznawcami islamu, w realiach, które ujawniają się w lokalnych uwarunkowaniach, na terenie działalności Kościoła w Polsce.

Specyfiką społeczności wyznawców islamu w Polsce jest obecność w niej od kilku stuleci Tatarów, dziś ich potomków, z ich tradycją religijną

i kulturową, wpisaną w realia społeczno-kulturowe istniejące w Polsce, a dziś współtworzonej przez coraz większą liczbę muzułmanów przybywających do Polski wskutek migracji. Uwzględniając tę specyfikę, Komitet podejmuje działania dostosowane do tych uwarunkowań. Obecność społeczności Tatarów polskich, ich wpisanie się w życie społeczne i kulturalne, także polityczne, przy zachowaniu odrębności religii, uznanej przez polskie prawo wyznaniowe, przyczyniła się do wytworzenia niepowtarzalnego modelu współistnienia, kontaktów, dialogu i współpracy. Tatarzy polscy są obywatelami naszego państwa, nasz kraj jest ich ojczyzną, której niepodległości wraz z Polakami i katolikami niejednokrotnie bronili. Wnieśli też swój wkład w dziedzictwo kulturowe i ekonomiczne. Wielu z przedstawicieli tej nacji było i jest wybitnymi jednostkami na różnych polach działalności naukowej, społecznej, gospodarczej, kulturalnej. Największe skupiska Tatarów, od czasów ich osiedlania w Wielkim Księstwie Litewskim, zachowały się na wschodnich terenach Rzeczypospolitej, dzisiejszej Litwy, Białorusi i Ukrainy oraz od osadnictwa w XVII w. na Podlasiu, z którym to regionem do dziś historycznie są związani, chociaż rozproszeni są współcześnie po całym kraju (Warszawa, Gdańsk).

Tatarzy polscy, przez wspólne sąsiedztwo, miejsca kształcenia się, pracy, działalności zawodowej, w naturalny sposób przynależą do lokalnych społeczności oraz kształtują relacje codziennego współżycia, uczestniczą w życiu społecznym na równi z katolikami. Kultuwują swą religijność, tradycje i obyczaje, które są szanowane i akceptowane przez katolików.

Ważnym wydarzeniem w skali kraju, dla pełniejszego jeszcze zbliżenia, wzajemnego poznawania społeczności chrześcijańskiej i muzułmańskiej oraz nawiązania dialogu i współpracy, stały się obchodzone w Warszawie w dniach 12 i 13 czerwca 1997 r. „Dni Tatarów w Warszawie”. Zorganizowane zostały w 600-lecie osadnictwa tatarskiego, z inicjatywy Fundacji Dzieło Odbudowy Miłości (D.O.M.), prowadzonej przez red. Zdzisława Bieleckiego. Fundacja ta czynnie włączała się w dzieło pomocy społecznościom pozostającym w potrzebie w wyniku kataklizmów czy konfliktów zbrojnych, w tym np. w pomoc dla Czeczenów, skutkiem czego doszło do nawiązania kontaktów z wyznawcami islamu i następnie do zorganizowania „Dni Tatarów w Warszawie”. Z jej inicjatywy już w 1994 r. w kościele św. Aleksandra w Warszawie odprawiona była przez bp. Władysława Miziołka msza w intencji pokoju na świecie w obecności muzułmanów. W następnych latach, do 2000 r., w kościele św. Anny i innych kościołach w Warszawie, organizowane były w tej intencji mo-

dlitwy z udziałem przedstawicieli różnych wyznań chrześcijańskich oraz muzułmanów. Na bazie i jako kontynuacja wskazanych inicjatyw Fundacji, podczas spotkania ekumenicznego w ramach „Dni Tatarów”, 13 czerwca 1997 r., przy zaangażowaniu katolików i wyznawców islamu, utworzona została Rada Chrześcijan i Muzułmanów. Na współprzewodniczących Rady wybrani zostali: ze strony katolickiej Eugeniusz Sakowicz, sekretarz Komitetu ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi KEP, ze strony muzułmańskiej mufti Nuseret Kuriakovic, naczelny imam polskich sunnitów. Sąd Wojewódzki w Warszawie 10 lutego 1998 r. zarejestrował to gremium, ale już pod nazwą Rada Wspólna Katolików i Muzułmanów, co nie oznaczało jednakże zamknięcia na inne wyznania chrześcijańskie.

Rada jest jedyną tego rodzaju organizacją w Europie. Skupia wyznawców obu religii w Polsce. W swej strukturze osobowej ma współprzewodniczącego ze strony katolickiej i współprzewodniczącego ze strony muzułmańskiej, sekretarza oraz aktualnie pięcioosobowy Zarząd. W pierwszym Zarządzie powołanym w 1998 r. współprzewodniczącymi byli: ze strony katolickiej red. Zdzisław Bielecki, ze strony muzułmańskiej dr Selim Chazbijewicz, ówczesny imam meczetu w Gdańsku i wiceprzewodniczący Związku Tatarów w RP. Wśród członków Zarządu znalazł się także bp Władysław Miziołek, desygnowany do Rady przez prymasa kard. Józefa Glempa.

Rada swoim działaniem wykracza poza granice Polski, zrzesza bowiem także osoby z krajów Europy Środkowo-Wschodniej. Organizuje krajowe i międzynarodowe sympozja naukowe, wydaje oświadczenia dotyczące relacji i współdziałania wyznawców obu religii. Głównym celem Rady jest dialog pomiędzy obu religiami oraz cywilizacjami: łaćską i muzułmańską. Rada zmierza w swej działalności do wzajemnego poznania religii, kultury, historii i tradycji katolicyzmu i islamu. Pragnie służyć umacnianiu pokoju i przewyciężaniu rodzących się napięć. Pragnie także, aby wzajemne poznawanie obu religii prowadziło do większego zrozumienia, a co za tym idzie, do przeciwdziałania wszelkim stereotypom, które, tak bardzo upowszechniane dziś, stają się źródłem zafałszowanego obrazu muzułmanów w oczach katolików i na odwrót, katolików w oczach muzułmanów³.

³ E. Sakowicz, *Biuletyn Misjologiczno-religijny: IV. Rada Wspólna Katolików i Muzułmanów*, CTh, 68(1998), nr 1, s. 177–178; Z. Bielecki, *Jubileusz 10-lecia RW/SKM*, http://www.radawspolna.pl/indexbaad.html?option=com_content&task=view&id=1&Itemid=15 [24.11.2020].

Można zapytać, dlaczego to gremium, tak ważne w działaniach na rzecz zbliżenia oraz dialogu chrześcijaństwa i islamu, powstało nie gdzie indziej, tylko w Polsce? Kluczem do odpowiedzi są polscy Tatarzy, a szerzej Tatarzy z kilkusetletnią historią pokojowego współżycia, wzajemnej tolerancji religijnej, wpisujący się w kulturę i tradycje nowej ojczyzny, jednocześnie w pełnej wolności praktykujący swą wiarę i kultywujący własną kulturę. W dziejach tej społeczności w Rzeczypospolitej, ale i we współczesnym jej egzystowaniu w Polsce, można postrzegać wzór autentycznego dialogu oraz współpracy chrześcijaństwa i islamu, o co aktualnie obie religie powinny szczególnie zabiegać.

Jakkolwiek inicjatywa powołania Rady Wspólnej zrodziła się ze społecznego zaangażowania osób świeckich, katolików i muzułmanów, odnajdujących możliwości współpracy na wielu polach, nie była nieznaną kręgom kościelnym, jako że przy jej tworzeniu obecny był delegat Prymasa Polski, bp Wł. Miziołek. Kontakty między Kościołem i Radą, podejmowana współpraca na rzecz dialogu chrześcijaństwa i islamu, z sugestii i podpowiedzi głównie członków Rady, zrodziły propozycję jakiejś formy zwrócenia uwagi katolików na islam, przez konkretne wydarzenie, jakąś inicjatywę, podjętą w ramach Kościoła katolickiego. Służyłoby to przybliżeniu tej religii katolikom, ukazaniu w niej elementów prawdy i dobra zgodnie z nauczaniem Soboru Watykańskiego II. Taka forma istniała już w odniesieniu do judaizmu w postaci Dnia Judaizmu w Kościele katolickim w Polsce. Prośbę o ustanowienie dnia poświęconego islamowi w Kościele katolickim w Polsce przedstawili dwaj współpracownicy Rady, Zdzisław Bielecki i Selim Chazbijewicz, na spotkaniu z prymasem Polski kard. J. Glempem w dniu 2 czerwca 2000 r. Działania ze strony Rady, w które czynnie włączył się bp Tadeusz Pikus, od 2000 r. przynależący do Rady Wspólnej oraz pełniący funkcję Delegata KEP ds. Dialogu Katolików i Muzułmanów, przyniosły oczekiwany efekt.

W 2000 r. biskupi polscy podjęli pionierską w skali Kościoła powszechnego inicjatywę wprowadzenia do rocznego kalendarium Kościoła katolickiego w Polsce na 2001 rok, „Dnia Modlitw Poświęconego Islamowi”. Decyzja Konferencji Episkopatu Polski dotyczyła kalendarium na jeden rok, ale brano pod uwagę ponawianie jej w następnych latach. Jak Dzień Judaizmu związane z corocznym Tygodniem Modlitw o Jedność Chrześcijan, wyznaczając datę obchodu na 17 stycznia (dzień poprzedzający Tydzień Modlitw), tak na Dzień Modlitw Poświęcony Islamowi wskazano 26 stycznia (dzień po zakończeniu Tygodnia Modlitw o Jedność

Chrześcijan). Wybór obu dat nie był przypadkowy, jako że w styczniu w Kościele katolickim poświęca się wiele uwagi sprawie jedności chrześcijan i jedności rodzaju ludzkiego. Miesiąc ten rozpoczyna się w Kościele katolickim dniem modlitwy o pokój, a papież kieruje specjalne orędzie na tę okoliczność.

Tak ustanowiony Dzień Modlitw Poświęcony Islamowi, w zamyśle inicjatorów i w woli Episkopatu, miał służyć szerzeniu wśród katolików i muzułmanów idei dialogu między katolikami i wyznawcami islamu, wzajemnemu poznawaniu chrześcijaństwa i islamu oraz istniejących w nich obyczajów, a także przewyciężaniu niechęci i uprzedzeń między ich wyznawcami. Chodziło o to, by przede wszystkim wskazywać na to, co łączy, a nie dzieli muzułmanów i chrześcijan. Przewidując organizowanie związanych z tym Dniem wydarzeń, pomysłodawcom przyświecała myśl, by katolicy i muzułmanie spotykając się w duchu wolności, żywiąc wzajemny szacunek, zachowując też postawę pokory wobec prawdy religijnej, której ludzie nie stanowią, ale na nią się otwierają i ją odkrywają, byli także gotowi na zmianę swych poglądów i postaw wobec siebie nawzajem.

Nieobce też były myśli i życzenia, aby ta inicjatywa, zrodzona na gruncie polskim, oparta na wiekowym doświadczeniu pokojowego współistnienia i zgodnego współżycia polskich Tatarów z chrześcijanami w Polsce, mogła posłużyć jako pewien wzór budowania przestrzeni dialogu i współżycia chrześcijan i muzułmanów w innych krajach. Ze strony Kościoła katolickiego w Polsce była jednocześnie wyrazem jego otwartości i wolnej postawy wobec wyznawców innych religii, w tym przypadku wyznawców islamu, wyrastającej z poczucia autentycznie przeżywanej własnej chrześcijańskiej tożsamości religijnej. Takie odniesienie i postawa oraz właściwie prowadzony dialog z innymi religiami pozwala pełniej odkrywać prawdę i wartość własnej religii, w oparciu też o obiektywne kryteria rozumienia oraz weryfikowania prawdziwości istniejących dziś religii. To służy też niewątpliwie do utwierdzenia się w wyznawanej w swej religii wierze oraz okazywania jej w życiowych postawach. Nie można więc tej inicjatywy traktować jako swoistego ukłonu w stronę islamu, wręcz przeciwnie, jako odważne stawianie przy prawdzie swej religii i okazanie autentycznej wolności w dialogu i zbliżeniu, bez lęku o naruszanie tożsamości swej wiary, która może być pogłębiona i umocniona tylko przez otwartość oraz prowadzony dialog z wyznawcami innych religii i światopoglądów. Dialog połączony ze świadectwem życia niesie w sobie też wymiar ewangelizacyjny, na który wyraźnie wskazuje nauczanie soborowe: „Kościół katolicki [...]. Głosi zaś i obowiązany jest głosić bez

przerwy Chrystusa [...], w którym ludzie znajdują pełnię życia religijnego, i w którym Bóg wszystko z sobą pojednał” (DRN, n. 2).

Pierwszy Dzień Modlitw Poświęcony Islamowi odbył się w 2001 r. i przez następne lata corocznie jest organizowany. Od tego czasu jego przygotowanie i przeprowadzenie, w randze centralnego wydarzenia w skali Kościoła katolickiego w Polsce, stało się głównym zadaniem Komitetu ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi w jego corocznym zakresie działań, we współpracy z Radą Wspólną Katolików i Muzułmanów. Jednocześnie niektóre środowiska lokalne, w większych miastach, w których też istnieją społeczności wyznawców islamu, zaczęły podobnie organizować u siebie obchody takiego dnia.

Od 2004 r. zaczęła się upowszechniać nazwa „Dzień Islamu w Kościele katolickim”. To określenie zjawilo się, na swój sposób spontanicznie, w kręgach kościelnych i osób zainteresowanych dialogiem z islamem, głównie też w środkach społecznego przekazu. Z czasem nazwa ta zaczęła być też oficjalnie używana przez Komitet ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi i Radę Wspólną Katolików i Muzułmanów. Dziś ta nazwa już powszechnie funkcjonuje. Trzeba jednak pamiętać, że Konferencja Episkopatu w Polsce zatwierdziła nazwę „Dzień Modlitw Poświęcony Islamowi w Kościele katolickim w Polsce”. Nazwa ta oddaje pełniej wizję, intencję i sam charakter spotkań tego dnia, w których po wprowadzeniach tematycznych, pozdrowieniach i przesłaniach, następuje odczytanie fragmentów z ksiąg świętych, medytacja nad nimi i modlitwa, jako najważniejsza ich część.

Komitet w swej działalności zabiega także o zachowanie i kontynuowanie wcześniejszych inicjatyw na rzecz poznawania islamu i dialogu z jego wyznawcami. Przewodniczący Komitetu, jednocześnie jako Delegat ds. Dialogu Katolików i Muzułmanów, czy jego członkowie, od początku działalności Rady Wspólnej Katolików i Muzułmanów czynnie włączali się w inicjatywy tej Rady, np. w organizowanie i przeprowadzanie konferencji naukowych. Komitet ze swej strony podobnie organizuje takie konferencje, na których podejmowana jest refleksja, głównie na płaszczyźnie doktrynalnej, nad relacjami chrześcijaństwa i islamu, podstawami dialogu międzyreligijnego, jego kształtu, uwarunkowań jego rozwoju. Ważnym i cennym owocem prac Komitetu było przygotowanie dokumentu na temat dialogu międzyreligijnego, który pod nazwą: „Dialog – zadanie na nowy wiek”⁴ został zatwierdzony przez Plenarne Zebranie Episkopatu Polski

⁴ *Dialog – zadanie na nowy wiek*, „Biuletyn Ekumeniczny” 33(2004) nr 1, s. 94–110.

na Jasnej Górze 28 XI 2003 r. Przygotowano także opracowanie dotyczące elementów wiedzy na temat relacji do innych religii w „Podstawie programowej katechezy Kościoła katolickiego w Polsce” z 20 IX 2001 r. W pracach Komitetu postulowane są też kwestie bardziej praktyczne, odnoszące się do codziennych relacji wyznawców obu religii, w środowiskach zamieszkania, pracy, do zasad współpracy na polach zaangażowania społecznego, kulturalnego, charytatywnego. Ważnym wyzwaniem dla prac Komitetu jest zajęcie się tematem małżeństw między wyznawcami obu religii. Istnieje potrzeba wypracowania dokumentu Konferencji Episkopatu, normującego ze strony Kościoła katolickiego zasady i stan prawny zawierania takich małżeństw.

W czasie ponad 20-letniej działalności Komitetu zorganizowano następujące konferencje naukowe.

W dniu 26 września 2005 r., w Sekretariacie Episkopatu Polski w Warszawie, sesję: „Duszpasterstwo i dialog międzyreligijny. W 40-lecie soborowej deklaracji *Nostra aetate*”.

W dniu 30 października 2015 r. na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, we współpracy z Instytutem Dialogu Kultury i Religii Wydziału Teologicznego UKSW, konferencję: „Ekstremizm muzułmański – nowe wyzwanie do dialogu?” Była to konferencja z okazji 50. rocznicy ogłoszenia deklaracji *Nostra aetate*.

W dniu 26 października 2018 r. Komitet współorganizował na UKSW w Warszawie konferencję międzynarodową: „Międzyreligijna współpraca na wybranych przykładach w świecie i w Polsce”.

W dniu 25 stycznia 2019 r., także na UKSW w Warszawie, zorganizował we współpracy z naukowymi instytutami wydziałów teologicznych w Polsce ogólnopolską konferencję: „Kościół katolicki w dialogu z religiami. Od współzawodnictwa do współpracy”.

Działania Komitetu, jak wspomniano, podporządkowane są normom i zarządzeniom Papieskiej Rady ds. Dialogu Międzyreligijnego, od której też płyną wskazania i inspiracje do aktualnych poczynań na rzecz dialogu. Podobnie z jej strony kierowane są zaproszenia do uczestnictwa w międzynarodowych konferencjach organizowanych przez nią czy też przez inne gremia i środowiska zaangażowane na rzecz dialogu międzyreligijnego. Przy Radzie Konferencji Episkopatów Europy (CCEE) istnieje specjalna Sekcja ds. Dialogu Międzyreligijnego, która podobnie organizuje konferencje i spotkania. Członkowie Komitetu uczestniczyli parokrotnie w tych spotkaniach. Są też konferencje organizowane przez stronę muzułmańską,

na które poprzez pośrednictwo wspomnianych Papieskiej Rady czy Sekcji Rady Episkopatów podobnie przesyłane są zaproszenia.

Poza działaniami w sferze wzajemnego poznawania i zbliżenia w dialogu na płaszczyźnie doktrynalnej, Komitet w swych przedstawicielach jest zapraszany do uczestnictwa w świętach muzułmańskich, konferencjach czy innych wydarzeniach przez tę społeczność organizowanych. Podobnie też przedstawiciele wspólnot muzułmańskich zapraszani są na uroczystości w Kościele katolickim i na konferencje, sympozja, o tematyce dotyczącej bezpośrednio islamu czy ogólnie religii, dialogu międzyreligijnego, międzykulturowego.

4. Dni Islamu w Kościele katolickim

Ustanowienie Dnia Islamu w Kościele katolickim w Polsce jest konkretną odpowiedzią na zachętę płynącą z nauczania Kościoła dotyczącą zbliżenia i dialogu z innymi religiami. Jego obchodzenie stwarza możliwość, by chrześcijanie i muzułmanie wspólnie zgłębiali wyznawane w obu religiach prawdy wiary, poznawali naukę głoszoną w obu religiach, odwoływali się do wartości, które wyznają, na których można budować wzajemne współzycie w dialogu, współpracy i pokoju. Przede wszystkim zaś zanosili modlitwę do Boga, bo On jest sprawcą wszystkiego, błogosławi wszelkim ludzkim poczynaniom i przynosi ich oczekiwane owoce. Stąd też modlitwa jest w centrum spotkań organizowanych z okazji Dnia Islamu.

4.1. W latach 2001–2006

Pierwszy Dzień Modlitw Poświęcony Islamowi w Kościele katolickim odbył się 26 stycznia 2001 r. Za główną intencję modlitwy przyjęto prośbę o pokój i poszanowanie życia ludzkiego.

Centralne obchody miały miejsce w Warszawie. Sprawowana była msza w kościele św. Marcina, celebrowana przez bp. T. Pikusa. Przed mszą było wystąpienie prof. Jana Tyszkiewicza z Instytutu Historycznego UW, zastępcy współprzewodniczącego Rady Wspólnej Katolików i Muzułmanów ze strony katolickiej, z informacją o muzułmanach w Polsce. Następnie Jan Sobolewski, przewodniczący Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej (MZR), który reprezentował stronę muzułmańską, mówił o modlitwie muzułmańskiej i zaletach pobożnego życia u muzułmanów. Z kolei imam Natar Nagi z Centrum Islamu w Warszawie (przy ul. Wiertniczej) wyrecytował fragment III Surę Koranu (wersy 42–51) mówiącej o rodzinie Józefa i Marii.

Poza katolikami w spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele Muzułmańskiego Związku Religijnego w RP (MZR), także zaproszeni goście, ambasadorowie z Palestyny i Tunezji oraz ambasador Rumunii. Byli też obecni wyznawcy z Kościoła ewangelicko-augsburskiego oraz z ruchu zielonoświątkowego. Ze strony katolickiej licznie reprezentowane były wspólnoty otwarte na dialog międzyreligijny, Ruch Focolare, Małe Siostry Jezusa, Dzieło Odbudowy Miłości (D.O.M.).

Tego dnia w Gdańsku we franciszkańskim kościele pw. Świętej Trójcy podobnie sprawowana była msza w przyjętej dla Dnia intencji. Z kolei na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie odbyła się w związku z obchodami Dnia sesja naukowa na temat „Islam w Europie Środkowo-Wschodniej. Historia i perspektywy dialogu”.

Organizacja spotkania w Warszawie spoczęła głównie na członkach Rady Wspólnej Katolików i Muzułmanów, a ze strony Kościoła katolickiego włączyli się w nią członkowie Komitetu ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi. Poza Warszawą spotkania przygotowywały lokalne środowiska kościelne. Do udziału w tych spotkaniach zaproszeni byli przede wszystkim wyznawcy islamu, a Rada Wspólna desygnowała swych przedstawicieli, członków Zarządu Głównego, jako oficjalnych reprezentantów Rady w lokalnych spotkaniach, jak w Gdańsku czy Olsztynie⁵.

Po raz drugi centralne obchody Dnia Modlitw Poświęconego Islamowi miały miejsce 26 stycznia 2002 r. w sanktuarium św. Andrzeja Boboli, przy ul. Rakowieckiej w Warszawie. Spotkaniu i modlitwom w kaplicy akademickiej przewodniczyli bp T. Pikus, przewodniczący Komitetu ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi KEP, i imam Tomasz Miśkiewicz. Obecni byli goście: bp Piotr Libera, sekretarz generalny KEP, ambasadorowie krajów muzułmańskich. Przede wszystkim zainteresowani, a zwłaszcza zaangażowani w dialog, katolicy i muzułmanie, w tym członkowie Komitetu ds. Dialogu KEP, członkowie Rady Wspólnej Katolików i Muzułmanów, władze MZR w RP, przedstawiciele gmin muzułmańskich.

Spotkanie obejmowało następujące części: wprowadzenie; czytanie Ksiąg Świętych; wygłoszenie przesłań; modlitwa wieńcząca, znak pokoju i błogosławieństwo. W części wprowadzającej odczytane były najpierw

⁵ *Przebieg centralnego Dnia Islamu w kościele św. Marcina w Warszawie w dniu 26 stycznia 2001 roku*, http://www.radawspolna.pl/indexafec.html?option=com_content&task=view&id=29&Itemid=24 [23.11.2020].

fragmenty przemówienia Jana Pawła II, wygłoszonego 6 maja 2001 r. w Wielkim Mecze Umajjadów w Damaszku. Potem było pozdrowienie: znak krzyża i *basmala*. Przywitanie gości zebranych przez gospodarza miejsca, o. Janusza Warzochę SJ, oraz słowo bp. P. Libery. Następnie po uroczystym wniesieniu Pisma Świętego i Koranu, odczytane zostały fragmenty z Koranu (Sura 3, 45–50; 19, 56–60) i Pisma Świętego (Łk 1, 26–38). Oba teksty były czytane w języku polskim i w języku arabskim. W ramach przesłań mowy swe wygłosili Kahalid Mahmood, ambasador Pakistanu, i bp Tadeusz Pikus. Spotkanie zwieńczono modlitwą wiernych prowadzoną przez katolików, odmówieniem „Ojcze nasz”, przekazaniem nawzajem znaku pokoju i błogosławieństwem. Po spotkaniu księża jezuici gościli zebranych na poczęstunku, podczas którego wywiązały się interesujące i ubogające rozmowy, trwające w serdecznej i otwartej atmosferze.

Zachowała się krótkka, ale wiele mówiąca, wzmianka o tym spotkaniu prof. Jana Tyszkiewicza, że wypadło bardzo dobrze, spokojnie, przyjaźnie i konkretnie, a zyskało też pozytywny oddźwięk w mediach, co – jak zaznaczył – niewątpliwie w całości służy umocnieniu kontaktów przedstawicieli obu religii.

W związku z obchodami Dnia Modlitw Poświęconego Islamowi odbyły się też tego roku w innych miastach lokalne spotkania, a także sesje naukowe: na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim sesja pt. „W Tobie jest źródło pokoju” oraz spotkanie dyskusyjne na temat koncepcji Boga w islamie; na Uniwersytecie Opolskim sesja pt. „Dialog z islamem”.

W kolejnym roku główne obchody Dnia Modlitw Poświęconego Islamowi, nazwanego w tym roku „III Dniem Islamu w Kościele katolickim”, odbyły się 26 stycznia 2003 r. ponownie przy sanktuarium św. Andrzeja Boboli w Warszawie. Spotkanie odbyło się w Auli Wielkiej Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie Sekcji „Bobolanum” przy ul. Rakowieckiej 61. Uczestnikami, podobnie jak w poprzednim roku, były osoby zaangażowane w dialog międzyreligijny katolicko-muzułmański, członkowie Komitetu ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi KEP, członkowie Rady Wspólnej Katolików i Muzułmanów, przedstawiciele gmin mużułmańskich, a także zaproszeni goście, głównie ambasadorowie krajów mużułmańskich w liczbie kilkunastu oraz osoby zainteresowane dialogiem międzyreligijnym.

Tego roku, w ramach przygotowań do obchodzenia Dnia Modlitw Poświęconego Islamowi, z inicjatywy bp. T. Pikusa i Rady Wspólnej Katolików i Muzułmanów, opracowane zostały w kształcie broszurki krótkie

materiały informujące katolików o tym Dniu. Zawierały one Słowo wprowadzające bp. T. Pikusa, fragment przemówienia Ojca Świętego, cytaty z Deklaracji soborowej *Nostra aetate* nawiązujący do islamu, informacje o historii muzułmanów w Polsce, prezentację Rady Wspólnej Katolików i Muzułmanów, omówienie poprzednich dni modlitw.

Program spotkania był podobny do programu z poprzedniego roku. Po wprowadzeniu i pozdrowieniach były odczytane teksty z Koranu i Pisma Świętego. Następnie wygłoszono przesłania. Całość podobnie zwieńczono modlitwą i błogosławieństwem.

W ramach pozdrowień odczytany był List abp. Józefa Kowalczyka, nuncjusza apostolskiego w Polsce, skierowany do uczestników spotkania. Autor wyraził uznanie dla organizatorów spotkania, podejmujących – jak zaznaczył – myśl i poczynania Ojca Świętego Jana Pawła II na rzecz dialogu z wyznawcami wszystkich religii i ludzi dobrej woli. Wskazał na wspólne wartości religii monoteistycznych, zwłaszcza chrześcijaństwa i islamu, które powinny być promowane i stanowić płaszczyznę wzajemnego zbliżenia. Zachęcał do pokonywania wszelkich murów i podziałów, sprzecznych z ideą dialogu międzyreligijnego, odczytaną na Soborze Watykańskim II, a realizowaną przez Jana Pawła II.

Przesłania wygłosili dziekan ambasadorów państw arabskich i krajów muzułmańskich w Polsce, ambasador Libanu, Ahmed Ibrahim, oraz bp Tadeusz Pikus. Dziekan ambasadorów podkreślił w swym wystąpieniu znaczenie wzajemnego uznania i zrozumienia religijnych przekonań, uszanowania religijnego i kulturowego pluralizmu, co służy dialogowi, wymianie i komunikacji, w miejsce konfrontacji i konfliktów wnosi pokój i stabilizację, a ludzkość może zachować swoje osiągnięcia i dziedzictwo. Z kolei bp T. Pikus w swym przesłaniu zwrócił uwagę na nauki samozwańczych proroków, zagrażające pokojowi, rodzące terroryzm, burzące wartości i cenne elementy tradycji religijnych. Dlatego zachęcał do słuchania Boga i do modlitwy, aby ochraniać pokój, sprawiedliwość, dobra narodów, rodzin, godność osoby ludzkiej, aby móc żyć pełnią życia i szczęścia. Potrzebna jest też refleksja i wysiłek, aby zachować zasady godziwego postępowania wobec drugiego człowieka, szanując jego przekonania, bez względu na jego rasę, narodowość, religię, kulturę i płeć. Zachęcał, aby upraszać Boga, by powstrzymał od czynienia innym tego, co nam niemiłe, a pomógł czynić to, co pragnęlibyśmy, aby inni nam czynili.

Zdaniem gospodarza miejsca, ks. Janusza Warzochoy SJ, spotkanie wzbudziło większe niż w poprzednim roku zainteresowanie, stąd uczest-

niczyło w nim kilkaset osób, ze strony katolickiej i muzułmańskiej. Miało też pozytywny odbiór w środkach społecznego przekazu⁶.

Kolejne obchody, IV Dnia Islamu w Kościele katolickim miały miejsce w większej jeszcze niż w poprzednich latach liczbie w różnych miastach i ośrodkach w Polsce. Przygotowana także tego roku broszurka poświęcona temu Dniowi i dołączona do zeszytu Tygodnia Ekuumenicznego służyła najpierw propagowaniu tego Dnia, jako że zeszyt został przekazany do parafii katolickich jako pomoc duszpasterska. Przede wszystkim zaś dołączone tam modlitwy były zaproponowane do wprowadzenia w liturgii tego dnia. W ten sposób przy zaangażowaniu i szczerzej woli duchowieństwa niemal cały kraj mógł być objęty modlitwą we wskazanych intencjach.

Centralne obchody, przygotowane przez Komitet ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi KEP przy współpracy Rady Wspólnej Katolików i Muzułmanów, miały i tym razem miejsce przy sanktuarium św. Andrzeja Boboli w Auli Wielkiej Papieskiego Wydziału Teologicznego „Bobolanum” przy ul. Rakowieckiej w Warszawie 26 stycznia 2004 r. Grono uczestników było podobne jak w poprzednich latach. To grono zaczęło się już kształtować, w swej strukturze uczestników, niejako na trwałe. Podobnie program spotkania uwzględniał przyjęte w poprzednich latach punkty. Jak w poprzednim roku, odczytany był też List abp. Józefa Kowalczyka, nuncjusza apostolskiego w Polsce, skierowany specjalnie na tę uroczystość. Nie było tym razem przesłania ze strony ambasadorów krajów muzułmańskich. Wygłosili je natomiast ze strony katolickiej bp T. Pikus, ze strony muzułmańskiej imam Tomasz Miśkiewicz.

Poza centralnymi obchodami w Warszawie, wyróżniającymi się w skali kraju były podobne w Krakowie i Pieniężnie. W Krakowie miało miejsce Nabożeństwo Słowa Bożego pod przewodnictwem kard. Franciszka Macharskiego w bazylice franciszkanów. Przeprowadzony był też panel międzyreligijny w Papieskiej Akademii Teologicznej na temat: „Post w islamie i w chrześcijaństwie”. W Pieniężnie w seminarium misyjnym Księży Werbistów odbyło się spotkanie modlitewne pt. „Maria – Matka Jezusa Chrystusa”. Po pozdrowieniach i wprowadzeniu ze strony gospodarzy miej-

⁶ *Modlitwa o pokój – motywem przewodnim III Dnia Islamu w Kościele*, <https://kair.ekai.pl/depesza/103206/show?q=Modlitwa%20o%20pok%C3%B3j%20%E2%80%93%20motywem%20przewodnim%20III%20Dnia%20islamu%20w%20Ko%C5%9Bciele> [06.02.2021]; *III Dzień Islamu – 2003*, http://www.radawspolna.pl/indexeb26.html?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=24 [24.11.2020].

sca, odczytane było przesłanie abp. metropolity warmińskiego Edmunda Piszcza, a następnie przemówiła przewodnicząca Muzułmańskiej Gminy Wyznaniowej w Białymstoku Halima Szahidewicz. Potem było odczytanie tekstów Pisma Świętego i Koranu oraz ich skomentowanie i poddanie refleksji przez przedstawicieli obu religii. Po ciszy przeznaczonej na osobistą medytację tekstów odmówiono modlitwy i przekazano nawzajem znak pokoju. Spotkanie od strony artystycznej dopełnił i uświetnił występ zespołu tatarskiego „Buńczuk” z Białegostoku.

Kolejne, czwarte już obchody Dnia Modlitw, nabrały szerszego zasięgu i podobnie bardziej były zauważone w mediach. Nie wypracowano wprawdzie jeszcze ogólnopolskiej formuły przeżywania tego Dnia, ale zaznaczyły się już pewne stałe elementy spotkań: sięganie do tekstów świętych obu religii, modlitwy, słowa refleksji i komentarzy, wypowiedzianie przesłań. Treści przesłań zazwyczaj odnoszone były do aktualnych wydarzeń dotyczących obu religii oraz tematyki dialogu, współpracy, wzajemnego ubogacania. Poza spotkaniami modlitewnymi wyrażać się także zaczęły spotkania o charakterze doktrynalnym, sympozja, konferencje naukowe, panele dyskusyjne⁷.

V Dzień Islamu, z jego centralnym wydarzeniem modlitewnego spotkania, obchodzony był 26 stycznia 2005 r. po raz kolejny w „Bobolanum” przy ul. Rakowieckiej w Warszawie. Tym razem chrześcijanie i muzułmanie modlili się w intencji pokoju, szacunku dla człowieka oraz współpracy między religiami. Program spotkania zachowany był tak, jak w poprzednim roku. Na początku, po powitaniach i pozdrowieniach, odczytano fragmenty z orędzia Jana Pawła II na światowy Dzień Pokoju tego roku oraz list abp. J. Kowalczyka, nuncjusza apostolskiego w Polsce. Z kolei w przesłaniach ze strony katolickiej i muzułmańskiej uwidocznione było wezwanie do przeciwstawiania się nienawiści, wrogości i przemocy, które to postawy nie wynikają z doktryn religijnych, a są ich wypaczeniem. Biskup Tadeusz Pikus wskazywał, że idea dialogu religijnego wyraźnie sprzeciwia się fanatycznej i fundamentalistycznej postawie człowieka

⁷ *Czwarty Dzień Islamu w Kościele katolickim w Polsce 26 stycznia*, <https://kair.ekai.pl/depesza/330613/show?q=Czwarty%20Dzie%C5%84%20Islam%20w%20Ko%C5%9Bciele%20Katolickim%20w%20Polsce%2026%20stycznia> [06.02.2021]; *IV Dzień Islamu – 2004*, http://www.radawspolna.pl/index6ecd.html?option=com_content&task=view&id=10&Itemid=5 [25.11.2020]; J. Warzocha, *Szacunek, dialog, modlitwa. IV Dzień Islamu w Kościele katolickim w Polsce*, „Sanktuarium św. Andrzeja Boboli. Pismo poświęcone życiu chrześcijańskiemu”, 16(2004), nr 2, s. 182.

religijnego. Losy ludzkie spełniają się w nierozłącznych ze sobą: miłości do Boga i miłości do człowieka. Nie można bowiem jednocześnie kochać Boga i nienawidzić człowieka, czy też kochać człowieka i pogardzać Bogiem. Z kolei, odczytano przesłanie nowo wybranego w 2004 r. podczas XV Nadzwyczajnego Wszechpolskiego Kongresu Muzułmańskiego Związku Religijnego w RP, na urząd muftiego Rzeczypospolitej Polskiej, Tomasza Miśkiewicza. Po II wojnie światowej, do tego czasu, MZR w RP nie wznawiał tego urzędu. Mufti w swym nadesłanym przesłaniu stwierdził, że żadna z religii monoteistycznych nie nawołuje do złego czynu, ani przemocy wobec ludzi. To niektóre osoby wykorzystują nieraz religię do swych celów. Przypomniał, że zgodnie z nauką Koranu, nie ma przymusu w religii, a każdej religii należy się szacunek i zrozumienie. W części modlitwnej, po odczytaniu tekstów z Pisma Świętego i Koranu, modlitwy poprowadzili bp T. Pikus, a ze strony muzulmańskiej Ahmed Saeed, przedstawiciel Rady Imamów Muzułmańskiego Związku Religijnego w RP⁸.

W obchody tego roku, jak i w poprzednim, czynnie włączyło się Misyjne Seminarium Księży Werbistów w Pieniężnie, które wraz z Centrum Dialogu i Kultury Religii w Pieniężnie oraz Muzułmańską Gminą Wyznaniową w Gdańsku, zorganizowało spotkanie w Domu Misyjnym św. Wojciecha w Pieniężnie. Za temat spotkania przyjęto: „Nie ma przymusu w religii”, który korespondował z treściami centralnych obchodów w Warszawie. Podobnie też wysłuchano przesłań. Ze strony katolickiej odczytano przesłanie bp. T. Pikusa na ten rok, a ze strony muzulmańskiej słowo wygłosił przedstawiciel Muzułmańskiej Gminy Wyznaniowej w Gdańsku. Odczytane zostały teksty z Pisma Świętego i Koranu, odmówiono modlitwy w przyjętej dla dnia intencji, na koniec przekazano nawzajem znak pokoju. Odbył się jeszcze panel dyskusyjny poprowadzony przez ks. Adama Wąsa SVD, dyrektora Centrum Dialogu i Kultury Religii, oraz red. Macieja Musę Konopackiego z Muzułmańskiej Gminy Wyznaniowej w Gdańsku, na temat: „Nie ma przymusu w religii”.

W skali całego kraju, w kościołach katolickich, według zaangażowania poszczególnych duszpasterzy, posługiwano się przygotowanymi wkładkami do zeszytu Tygodnia Ekumenicznego, odnoszącymi się do obchodów

⁸ *Warszawa: obchody V Dnia Islamu w Kościele katolickim w Polsce*, <https://kair.ekai.pl/depesza/344176/show?q=Warszawa:%20obchody%20V%20Dnia%20Islamu%20w%20Ko%25%9Bciele%20katolickim%20w%20Polsce> [06.02.2021]; *V Dzień Islamu – 2005*, http://www.radawspolna.pl/index5e90.html?option=com_content&task=view&id=6&Itemid=4 [25.11.2020].

Dnia Islamu. W miastach z większymi społecznościami muzułmańskimi: Białymstoku, Gdańsku, Lublinie, Krakowie, na mniejszą już skalę niż w Warszawie i na miarę możliwości tych ośrodków, organizowane były podobnie spotkania o charakterze modlitewnym, ale i kulturalno-naukowym, jako lokalne obchody Dnia Islamu.

W roku 2006 VI Dzień Islamu w swych obchodach przebiegał według modelu wypracowanego w poprzednich latach, z centralnym spotkaniem w Warszawie i pomniejszych w innych miastach. Kolejne zaś obchody w Pieniężnie połączone były z organizowanym tam cyklem spotkań poświęconych światu muzułmańskiemu, na których prezentowany był islam w różnych krajach; tego roku mówiono o islamie w Indonezji.

W Warszawie, w „Bobolanum” 26 stycznia 2006 r., centralne obchody przebiegały zgodnie ze stałym już programem spotkania, wypracowanym w poprzednich latach. Jedynie zamiast odczytania słów Ojca Świętego, przybliżone zostało przesłanie do muzułmanów na zakończenie Ramadanu, które skierował tego roku przewodniczący Papieskiej Rady ds. Dialogu Międzyreligijnego, abp Michael L. Fitzgerald, zatytułowane: „Iść dalej drogą dialogu”.

Stronę katolicką, jako hierarcha, reprezentował w miejsce bp. T. Pikusa, w jego też imieniu, biskup połowy WP, Tadeusz Płoski. On też odczytał przesłanie bp. T. Pikusa, a ze swej strony dopowiedział o zaangażowaniu polskich żołnierzy na misjach pokojowych w krajach islamu w pomoc humanitarną dla miejscowej muzułmańskiej ludności, które określił praktycznym wymiarem dialogu międzyreligijnego. Przesłanie ze strony muzułmańskiej skierował do zebranych mufti RP, Tomasz Miśkiewicz. Część modlitewna miała w swej strukturze układ jak w poprzednich latach⁹.

W Pieniężnie obchody miały w programie trzy wydarzenia: sesję popularnonaukową z tematem: „Religijne i kulturowe bogactwo Indonezji”; koncert muzyki indonezyjskiej w wykonaniu Warszawskiej Grupy Gamelanowej; spotkanie modlitewne pod hasłem: „Chwała niech będzie Bogu a pokój Jego sługom”.

4.2. W latach 2007–2020

Po okresie wypracowywania formy obchodzenia Dnia Islamu w Kościele katolickim, która najpełniej oddawałaby ideę, cel i charakter tego

⁹ VI Dzień Islamu – 2006, http://www.radawspolna.pl/index7722.html?option=com_content&task=view&id=4&Itemid=3 [25.11.2020].

Dnia, trwającym przez pierwsze sześć lat ich organizowania, obchody w następnych latach przebiegały zasadniczo w stały, sprawdzony już sposób. Centralne dla Kościoła w Polsce spotkania odbywały się nadal w Warszawie, a lokalne tradycyjnie w Krakowie, Lublinie, Katowicach, Gdańsku, Poznaniu oraz nieregularnie w innych miastach. Nadto we własnym kształcie w Seminarium Misyjnym księży werbistów w Pieniężnie, w latach 2003–2008.

W Warszawie w 2007 r. miejscem spotkań był Dom Rekolekcyjny „Amicus” im. Ks. Jerzego Popiełuszki, przy parafii pw. św. Stanisława Kostki, ul. Hozjusza 2, a następnie od 2008 r. Dom Parafialny przy parafii katedralnej św. Floriana w Warszawie na Pradze, przy ul. Floriańskiej 3, a w 2018 r. Akademik Praski, przy ul. Floriańskiej 3A w Warszawie.

Z biegiem lat wykształtowało się pewne stałe grono uczestników Dni Islamu, które też w swej strukturze osobowej poniekąd ujawniało się już od pierwszych spotkań. Były to osoby zaangażowane w dialog międzyreligijny, oficjalni reprezentanci ze strony chrześcijańskiej i muzułmańskiej, goście – pośród nich ambasadorowie państw muzułmańskich, osoby zasłużone dla dialogu religijnego. Od 2007 r. rozsyłane były imienne zaproszenia do przynależących do tych społeczności. Poprzez informacje przekazywane w mediach, docierali także na spotkania chrześcijanie i muzułmanie interesujący się problematyką zbliżenia międzyreligijnego czy konkretnymi tematami, podejmowanymi w ramach spotkań. Liczba uczestników oscylowała w granicach 200–300 osób. Spotkaniom od początku towarzyszyli przedstawiciele mediów, którzy każdego roku przekazywali informacje o nich.

Wspomniana, wypracowywana forma spotkań, z zachowaniem istotnego dla nich wymiaru modlitewnego, w swej treści merytorycznej ujawniała się w ich stałym zasadniczo programie. Od 2007 r. każde spotkanie miało też swój wiodący temat.

Na program spotkania składała się najpierw część oficjalna z powitaniem, pozdrowieniami, wprowadzeniem w temat, przesłaniem ze strony katolickiej i muzułmańskiej, często ze słowem przesyłanym przez Nuncjusza Apostolskiego w Polsce, czy też słowem ze strony korpusu dyplomatycznego, czyli ambasadorów państw muzułmańskich. Kończył ją dwugłos chrześcijańsko-muzułmański. Zaproszeni przez organizatorów, czyli Komitet ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi KEP, prelegenci ze strony katolickiej i muzułmańskiej podejmowali tematykę Dnia, wcześniej ustaloną. Najpierw były to tematy wydobywane czy to

z przesłań papieskich na Światowy Dzień Pokoju obchodzony w Kościele katolickim, czy dotyczące aktualnych wydarzeń w płaszczyźnie kontaktów między chrześcijaństwem i islamem, a później skupione głównie wokół treści przesłań, kierowanych każdego roku do muzułmanów przez Papieską Radę ds. Dialogu Międzyreligijnego z okazji corocznego święta na zakończenie miesiąca postu, ramadanu.

Drugą, zasadniczą i istotną dla idei Dnia, była część modlitewna. Odczytywane były dobrane teksty z Pisma Świętego i Koranu, odnoszące się do tematu Dnia. Po czym następowała modlitwa. Ze strony muzułmańskiej zazwyczaj była to spontaniczna modlitwa *Dua*, recytowana bądź wyśpiewana przez imama, odnosząca się w swej treści do odczytanych tekstów Koranu i tematu Dnia. Ze strony katolickiej prowadzona była Modlitwa powszechna, z intencjami podobnie nawiązującymi do tematu Dnia oraz wyrażającymi aktualne potrzeby wspólnot chrześcijańskich, także wspólne dla chrześcijan i muzułmanów. Modlitwa była kończona odmówieniem przez katolików „Ojcze nasz”. Całość modlitewnej części spotkania wieńczyło wezwanie biskupa, przewodniczącego modlitwom ze strony katolickiej, do przekazania sobie nawzajem znaku pokoju oraz jego błogosławieństwo. W atmosferze życzliwości i serdeczności przekazywany był przez uczestników spotkania znak pokoju. Po czym zebrani zapraszani byli na poczęstunek. To przedłużenie bycia razem w nieoficjalnej już formie, które odbywało się w przyjaznej atmosferze, stwarzało okazje do rozmów, dzielenia się odczuciami z przeżywanego spotkania, nieraz do nawiązywania indywidualnych kontaktów czy wspólnego snucia projektów dotyczących dalszych działań na rzecz dialogu i wzajemnego zbliżenia.

Od 2003 roku, jako pomoc w wymiarze informującym, ale głównie liturgicznym – do włączenia się w modlitwę w parafiach katolickich, w związku z obchodami Dnia Islamu – była przygotowywana przez Radę Wspólną Katolików i Muzułmanów przy współpracy z Komitetem ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi KEP, najpierw krótko specjalna broszurka, a później stała wkładka dołączana do „Biuletynu Ekumenicznego” opracowywanego w związku z obchodami Tygodnia Ekumenicznego w Kościele katolickim. Zawierała ona wprowadzenie w ideę Dnia Islamu oraz w tematykę podejmowaną w danym roku, program spotkania centralnego wraz z tekstami czytań z Pisma Świętego i Koranu oraz z Modlitwą powszechną. Dołączone też były zwykle fragmenty z przesłania do muzułmanów Papieskiej Rady ds. Dialogu Międzyreligijnego z danego roku.

W 2015 r. obchody Dnia Islamu przeżywano jako jubileuszowe, w 15-lecie ich organizowania. Stąd odbyła się w ich ramach sesja naukowa na UKSW w Warszawie. W pierwszej części poświęcona była aktualnej tematyce dotyczącej islamu, jak współczesny status muzułmanów w Polsce, problem Kalifatu ISIS jako państwa muzułmańskiego i odniesienia muzułmanów do niego. W drugiej przedstawiona była dotychczasowa historia Dni Islamu w Kościele katolickim w Polsce z ukazaniem ich znaczenia dla dialogu chrześcijańsko-muzułmańskiego, recepcja Dni Islamu wśród muzułmanów oraz doświadczenie i rezultaty obchodów tych Dni w Katowicach, w odbiorze katolików i muzułmanów.

W 2017 r., centralne obchody XVII Dnia Islamu miały miejsce po raz pierwszy poza Warszawą. Odbyły się w Białymstoku, w Centrum Wystawienniczo-Konferencyjnym Archidiecezji Białostockiej przy ul. Kościelnej 1A. W zamyśle organizatorów, Komitetu ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi KEP, wybranie Białegostoku było gestem docenienia i uszanowania społeczności wyznawców islamu na Podlasiu, potomków Tatarów, tu od wieków zamieszkujących, z ich najstarszymi w Polsce ośrodkami kultu religijnego w Kruszynianach i Bohonikach. Takie obchody odbyły się jeszcze w Białymstoku w 2019 r.

Natomiast centralne, jubileuszowe obchody XX Dnia Islamu odbyły się w miejscu pierwszych spotkań przy sanktuarium św. Andrzeja Boboli w Warszawie, w Auli Wielkiej „Bobolanum”. W ten sposób chciano, poprzez ich umiejscowienie, przywołać wspomnienia początków oraz podkreślić wagę i znaczenie tej cennej inicjatywy, jaką jest Dzień Islamu w Kościele katolickim.

Do roku 2020 włącznie miały miejsce obchody dwudziestu Dni Islamu w Kościele katolickim w Polsce. Inicjatywa ta na trwałe wpisała się w działalność Komitetu ds. Dialogu Międzyreligijnego KEP.

5. Dni Chrześcijaństwa wśród Muzułmanów w Polsce

W nawiązaniu do obchodów Dnia Islamu w Kościele katolickim w Polsce, z inicjatywy Śląskiego Oddziału Ligi Muzułmańskiej w Katowicach, podjęto ideę obchodów Dnia Chrześcijaństwa wśród Muzułmanów w Polsce.

Pierwsze obchody tego Dnia miały miejsce w Katowicach 29 maja 2013 r. w związku z inauguracją muzułmańskiego Centrum Kultury i Dialogu DOHA z siedzibą w Katowicach. Po uroczystym otwarciu Centrum przeprowadzony był dwugłos chrześcijańsko-muzułmański na temat dialogu międzyreligijnego z perspektyw obu religii. Po nim podobnie

z obu stron przedstawiono świadectwa pod hasłem: „Razem na drodze do powszechnego braterstwa”.

Z kolei obchody II Dnia Chrześcijaństwa, zorganizowane 29 maja 2014 r. w Centrum Kultury i Dialogu DOHA, skupione były wokół idei tego dnia oraz relacji św. Jana Pawła II do muzułmanów. Przedstawione były także świadectwa o wzajemnej współpracy, a na koniec odczytano teksty Biblii i Koranu z zaproszeniem do duchowej refleksji nad nimi. Ta inicjatywa jest kontynuowana przez wyznawców islamu w Katowicach.

* * *

Zaprezentowanie w ogólnym zarysie historii, przebiegu i rozwoju działań ze strony Kościoła katolickiego w Polsce na rzecz dialogu z islamem, jakie ujawniły się po Soborze Watykańskim II, z wyróżnieniem inicjatywy Dni Islamu w Kościele katolickim, rodzi niewątpliwie pytanie o owoce tych poczynań. Co wnoszą w sferze poznania islamu ze strony katolików? Jak wpływają na relacje między katolikami i muzułmanami? Jak są przyjmowane przez wyznawców islamu, jak wpływają na ich odniesienie do chrześcijaństwa? Odpowiedź na te pytania wymagałaby szerszego przebadania w tych aspektach środowisk chrześcijańskich i muzułmańskich. W zamierzeniu redakcji artykułu chodziło głównie o zrelacjonowanie działań Kościoła katolickiego i utrwalenie ich przynajmniej w ogólnych zarysach. Już samo ich zaprezentowanie, w ich skali i ilości, z pionierską inicjatywą Dni Islamu w Kościele katolickim, daje podstawy stwierdzeniu, że mają one niewątpliwie swoją wartość i są znaczącym wkładem w dialog oraz wzajemne zbliżenie chrześcijaństwa i islamu w Polsce. Osobne studium, poświęcone zbadaniu recepcji oraz owoców działań Kościoła w Polsce na rzecz dialogu z islamem, jest zatem warte przeprowadzenia.

STRESZCZENIE

Wykładnią relacji chrześcijaństwa i Kościoła katolickiego do innych religii jest nauczanie Soboru Watykańskiego II w Deklaracji *Nostra aetate*. W Kościele w Polsce do dialogu z islamem został utworzony Komitet ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi, przynależący do Rady ds. Dialogu Religijnego Konferencji Episkopatu Polski. W 2000 r. Episkopat Polski ustanowił Dzień Modlitw Poświęcony Islamowi, obchodzony corocznie 26 stycznia, nazywany częściej Dniem Islamu w Kościele katolickim w Polsce. W ramach jego obchodów organizowane są spotkania z częścią doktrynalną, dotyczącą problematyki dialogu, oraz częścią modlitewną, skupioną wokół treści z Pisma Świętego i Koranu. Uczestnikami są katolicy i muzułmanie,

ale i chrześcijanie innych wyznań oraz goście, pośród nich ambasadorowie krajów muzułmańskich. Centralne uroczystości dnia odbywają się w Warszawie, a w lokalnym wymiarze także w innych miastach. Dotychczas, w latach 2001–2020 odbyło się dwadzieścia Dni Islamu.

Słowa kluczowe: chrześcijaństwo wobec innych religii, dialog z islamem, Dni Islamu w Kościele katolickim w Polsce, islam, Komitet ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi, Rada Wspólna Katolików i Muzułmanów.

SUMMARY

Interpretation of Christianity and Catholic Church's relation to other religions is in the Vatican Council II teachings, in the Declaration *Nostra aetate*, to be more precise. Church discerns truth and sanctity in other religions, gives respect to their life rules and undertaken action regulations, but feels obliged to preach Christ who ensures fulfillment of a religious life and unity with God. Church calls for dialogue and cooperation with other religions followers by giving testimony of faith and Christian life (DRN, n. 2).

In the Vatican bodies, there is the Council for Interreligious Dialogue. For discourse with Islam, Church in Poland created the Committee for Dialogue with non-Christian Religions, a part of the Council for Religious Dialogue of the Polish Episcopal Conference. In Poland, there exists Common Council of Catholics and Muslims which facilitates the Catholic-Muslim discourse. At its request, Polish Episcopate, in 2000, assigned a day of prayers dedicated to Islam on the 26th of January celebrated every year which has also been called the Day of Islam in the Polish Catholic Church. As a part of its celebration, there are meetings for doctrine discussions organised which aim at solving problems concerning dialogue, mutual learning about religions, common challenges that appear before every religion. Another part of the celebration is the praying time concentrated on the Holy Scripture and Koran texts when prayer intensions meaningful to both religions are offered to God. Those intensions comprise contemporary problems of the humanity. Among the members of meetings, there are Catholics, Muslims, Christians of other denominations and guests – Muslim countries ambassadors and others. It is in Warsaw, where main celebration of the Day takes place. Locally, this official Day is also celebrated in other cities.

Key words: Christianity versus other religions; dialogue with Islam; Islam Days in Catholic Church; Islam; Committee for Dialogue with Non-Christian Religions; Common Council of Catholics and Muslims.

BIBLIOGRAFIA

- Deklaracja o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich *Nostra aetate*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, wyd. 3, Poznań 2002, s. 334–338.
Kongregacja Nauki Wiary, *Deklaracja Dominus Iesus. Tekst i komentarze*, Poznań 2006.

- III Dzień Islamu – 2003*, http://www.radawspolna.pl/indexeb26.html?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=24 [24.11.2020].
- IV Dzień Islamu – 2004*, http://www.radawspolna.pl/index6ecd.html?option=com_content&task=view&id=10&Itemid=5 [25.11.2020].
- V Dzień Islamu – 2005*, http://www.radawspolna.pl/index5e90.html?option=com_content&task=view&id=6&Itemid=4 [25.11.2020].
- VI Dzień Islamu – 2006*, http://www.radawspolna.pl/index7722.html?option=com_content&task=view&id=4&Itemid=3 [25.11.2020].
- Bielecki Z., *Jubileusz 10-lecia RWSKM*, http://www.radawspolna.pl/indexbaad.html?option=com_content&task=view&id=1&Itemid=15 [24.11.2020].
- Czwarty Dzień Islamu w Kościele katolickim w Polsce 26 stycznia*, <https://kair.ekai.pl/depesza/330613/show?q=Czwarty%20Dzie%20C5%84%20Islam%20w%20Ko%20C5%9Bciele%20Katolickim%20w%20Polsce%2026%20stycznia> [06.02.2021].
- Dialog – zadanie na nowy wiek*, „Biuletyn Ekumeniczny” 33(2004) nr 1, s. 94–110.
- Grzechowiak S., *Tematy z religii*, Gniezno 1997.
- Modlitwa o pokój – motywem przewodnim III Dnia Islamu w Kościele*, <https://kair.ekai.pl/depesza/103206/show?q=Modlitwa%20o%20pok%C3%B3j%20%E2%80%93%20motywem%20przewodnim%20III%20Dnia%20Islam%20w%20Ko%20C5%9Bciele> [06.02.2021].
- Nagy S., *Wprowadzenie do Deklaracji o stosunku kościoła do religii niechrześcijańskich*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, wyd. 3, Poznań 2002, s. 327–333.
- Przebieg centralnego Dnia Islamu w kościele św. Marcina w Warszawie w dniu 26 stycznia 2001 roku*, http://www.radawspolna.pl/indexafec.html?option=com_content&task=view&id=29&Itemid=24 [23.11.2020].
- Rusecki M., *Traktat o religii*, Warszawa 2007.
- Sakowicz E., *Biuletyn Misjologiczno-religijny: IV. Rada Wspólna Katolików i Muzułmanów*, CT, 68(1998), nr 1, s. 177–178.
- Warszawa: obchody V Dnia Islamu w Kościele katolickim w Polsce*, <https://kair.ekai.pl/depesza/344176/show?q=Warszawa:%20obchody%20V%20Dnia%20Islam%20w%20Ko%20C5%9Bciele%20katolickim%20w%20Polsce> [06.02.2021].
- Warzocha J., *Szacunek, dialog, modlitwa. IV Dzień Islamu w Kościele katolickim w Polsce*, „Sanktuarium św. Andrzeja Boboli. Pismo poświęcone życiu chrześcijańskiemu”, 16(2004), nr 2(182).